

Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2026

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2026 (RP 99/2025 rd): Ärendet har lämnats till miljöutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 27.10.2025.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Atro Andersson, finansministeriet
- överdirektör Tarja Haaranen, miljöministeriet
- överdirektör Veli-Matti Uski, miljöministeriet
- specialsakkunnig Mikko Friipyöli, miljöministeriet
- miljöråd Päivi Gummerus-Rautiainen, miljöministeriet
- planeringschef Timo Jaakkola, miljöministeriet
- miljöråd Antton Keto, miljöministeriet
- ekonomichef Tuula Pietilä, miljöministeriet
- naturtjänstdirektör Henrik Jansson, Forststyrelsen
- ledande expert Kimmo Huovinen, Centralen för statligt stött bostadsbyggande
- specialsakkunnig Laura Hassi, Finlands Kommunförbund
- direktör Aija Tasa, Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry
- verkställande direktör Jouni Parkkonen, Ägarna av hyreshus och bostadsrättshus till rimligt pris i Finland – KOVA rf
- forstdirektör Marko Mäki-Hakola, Centraförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- naturpolitisk chef Helena Herttuainen, Skogsindustrin rf
- direktör, näringspolitiska frågor Anu Kärkkäinen, Byggnadsindustrin RT rf
- biodiversitetsexpert Liisa Toopakka, Finlands naturskyddsförbund rf
- verksamhetsledare Eeva Tammissalo, Suomen Vuokranantajat ry
- direktör, chefsekonom Petteri Rautaportas, Teknologiindustrin rf
- verksamhetsledare Anne Viita, Vuokralaiset VKL ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- jord- och skogsbruksministeriet

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

- kommunikationsministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- Finlands Naturpanel
- Den finländska vetenskapspanelen för skogsbioekonomi
- Finlands klimatpanel
- Baltic Sea Action Group (BSAG)
- John Nurminens Stiftelse
- Finlands näringsliv rf
- Träproduktindustrin rf
- Finlands Sågindustri rf
- Finlands Fastighetsförbund rf
- Finlands Egnahemsförbund rf
- Finlands studieboendestäder rf
- Vattenskydd Centralförening i Finland rf
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- WWF Finland.

Inget yttrande av

- Puuinfo Oy.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Översikt

Under miljöministeriets huvudtitel föreslås sammanlagt 494 miljoner euro, vilket är 239 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2025. Det ökade anslaget förklaras till största delen av att verksamheten inom Statens bostadsfond överförs till förvaltningsområdet i budgeten. Under kapitel 35.20 (Samhällen, byggande och boende) föreslås 271,6 miljoner euro. Understöd och fullmakter från Statens bostadsfond överförs till de nya momenten 35.20.57 (Understöd för det statligt stödda bostadsbeståndet 80,6 miljoner euro, varav 60 miljoner euro för utbetalning av understöd som beviljats tidigare år) och 35.20.58 (Fullmakter för statsunderstödd bostadsproduktion, 152 miljoner euro). De övriga ökningarna gäller bland annat finansieringen av forskningsprojekt samt effekterna av löneuppgörelsen.

Till inkomsterna inom förvaltningsområdet intäktsförs Statens bostadsfonds kassa på cirka 2,3 miljarder euro samt övriga inkomster. Den största förändringen inom förvaltningsområdet är att bostadsfondens anslag av engångskaraktär införs i budgeten och att momentstrukturen därför är ny. Statens bostadsfond är en fond utanför budgeten vars medel används för stödåtgärder för statligt stödd bostadsproduktion, såsom betalning av räntestöd och understöd. Avsikten är att avveckla bostadsfonden och införliva fondens medel i statsbudgeten. På grund av stödens förändrade karaktär inflyter inte längre nya medel till fonden och fondens verksamhet skulle i fortsättningen kräva kapitalisering. Stöd och understöd beviljas i fortsättningen under budgetens utgiftsmoment. Utskottet lämnar ett betänkande om regeringens proposition om upphävande av fonden (RP 135/2025 rd), som förelades riksdagen den 2 oktober 2025. Budgetförslaget innehåller nya moment. Under det nya inkomstmomentet (12.35.61 Inkomster av statens bostadsfinansiering) har

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

det gjorts ett tillägg av engångsnatur på 2,3 miljarder euro som kommer från intäktsföring av fondens återstående kassa och ett tillägg på 373 miljoner euro som kommer från ränteinkomster från och amorteringar på aravalån samt från investeringsprogrammet och borgensavgifter.

Uppgifterna vid Statens bostadsfond har överförts till miljöministeriet och Centralen för statligt stött bostadsbyggande har inlett sin verksamhet den 1 mars 2025. Centralen för statligt stött bostadsbyggande finns i anslutning till miljöministeriet och genomför statligt stött bostadsbyggande, det vill säga den beviljar stöd och understöd, övervakar och styr det statligt stödda bostadsbeståndet och svarar för informationstjänsterna gällande boende och bostadsmarknaden.

Utskottet konstaterar att miljöministeriets förvaltningsområde år 2026 är föremål för besparingar på sammanlagt cirka 8,1 miljoner euro som ett led i statsförvaltningens produktivitetsprogram. På grund av det svåra ekonomiska läget är besparingarna nödvändiga och verksamheten måste effektiviseras på alla sätt. I det rådande läget är det bra att finansieringen av miljö- och naturvärden ändå hålls på ungefär samma nivå som tidigare.

Byggande och boende

Enligt finansministeriets senaste rapport hösten 2025 om de ekonomiska utsikterna för byggandet har den avtagande inflationen och de sänkta räntorna stärkt hushållens köpkraft, men osäkerheten, de geopolitiska riskerna och den höga arbetslösheten leder till att planer på att köpa bostad skjuts upp.¹ Bostadshandeln har återhämtat sig, men handeln med nya bostäder är fortfarande liten och det finns ett överutbud på marknaden. Byggandet väntas återhämta sig under 2025 och 2026. Antalet inledda bostadsbyggen börjar öka, men det stödda byggandet minskar. Den fritt finansierade produktionen ökar försiktigt och byggandet koncentreras till stora städer.

Utskottet noterar att miljöministeriet inleder beredning av lagstiftning för att öka flexibiliteten och minska riskerna i anslutning till bostadsrättssystemet. I anslutning till det har ministeriet utrett bostadsrättsbeståndets ekonomiska situation och möjliga lösningsalternativ.² Syftet med lagberedningen är att utreda möjligheterna att befria hus från begränsningar vid realisering, om boendetryggheten också annars äventyras, varvid huset får värde som säkerhet och eventuellt finansiering från den fria marknaden. Samtidigt bereds en ändring enligt vilken nya bostadsrättsavtal kan ingås med ett uppsägningsvillkor som hänför sig till underutnyttjande. Syftet är också att skapa en modell som ger de boende möjlighet att lösa in bostadsrättsbostaden.

Det finns fortfarande relativt många osålda nya bostäder på marknaden och också utbudet av fritt finansierade nya hyresbostäder är stort. Befolkningstillväxten och migrationen väntas öka efterfrågan i tillväxtorterna under de kommande åren. Likaså kan ett ökat förtroende hos konsumenterna och en ökad köpkraft bidra till att bostadsmarknaden återhämtar sig. Byggandet av nya bostäder bromsas upp av att det finns så många osålda nya bostäder. Bostadsbyggandet koncentreras i allt högre grad till de stora städerna, eftersom invandringen och flyttningen mellan städerna fortfarande är stor trots att den har minskat. Sett till befolkningstillväxten är bostadsproduktionen

1 Rakentaminen 2025—2026 Talousnäköymät. Miljöministeriets publikationer 2025:46.

2 Miljöministeriets publikationer 2025:19. Konsekvenser av slopat stöd för nyproduktion av bostadsrättsbostäder och lösningar på riskerna med systemet. Raija Heimonen, Veera Holappa, Markus Lahtinen, Jeremias Kortelainen, Jenna Siltala.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

i de största städerna emellertid för liten. Det beräknas att det behövs ungefär 30 000 nya bostäder per år. Mellan 2024 och 2025 inleddes byggandet av 18 000–19 000 nya bostäder per år. En central orsak till att det byggs få nya bostäder är också att det finns ett överutbud av hyresbostäder. Fram till utgången av 2022 byggdes det väldigt många nya hyresbostäder. Merparten av de nya höghusbostäderna såldes för uthyrning till både professionella och icke-professionella investerare. Åren 2024 och 2025 har fortfarande rätt så många nya hyresbostäder blivit färdiga och kommit ut på marknaden, vilket har hållit investerarnas intresse på en låg nivå. Antalet nya bostadsbyggen förväntas börja öka en aning 2025 och ökningen väntas tillta under 2026.

Utskottet betonar att bostadsmarknaden är i ett brytningsskede. Det har skett en kraftig nedgång i byggandet sedan rekordnivån på 2020-talet. Samtidigt har polariseringen på bostadsmarknaden blivit kraftigare. Miljöministeriet har genomfört en utredning av den regionala differentieringen i landet.³ I utredningen granskas bland annat den regionala differentieringen på riksnivå, antalet tomma bostäder samt vilka konsekvenser den regionala differentieringen har för marknaden för hyresbostäder och för husbolagens framtida ekonomi och reparationer. Av utredningen framgår att områdesanvändningen fortfarande påverkas av kraftiga förändringar bland annat på grund av klimatförändringen, energiomställningen, digitaliseringen, det säkerhetspolitiska läget och hållbarhetsunderskottet i de offentliga finanserna. Befolkningen och arbetsplatserna koncentreras till de största städerna och i synnerhet till Helsingfors, där områdena för boende och arbete växer. Samtidigt minskar och åldras befolkningen kraftigt i merparten av landet. Särskilt i de områden där befolkningen minskar är det en utmaning att det finns allt färre stadigvarande invånare och ett överutbud på outnyttjade bostäder. Det leder till att bostadspriserna sjunker. När bostäderna har ett lågt värde som säkerheter är det svårt att få lån för renoveringar. Uppskattningsvis en tredjedel av Finlands 90 000 bostadsaktiebolag finns i ett område där den låga prisnivån försvårar renoveringen av bostäderna.

Utskottet konstaterar att bostadsbyggandet 2025 beräknas ligga på ungefär samma nivå som 2024, det vill säga cirka 18 000–19 000 bostäder. Byggandet väntas öka en aning 2026. Hälften av alla bostadsbyggen som påbörjades ifjol var subventionerade av staten. Byggnadskostnaderna har minskat med cirka 15 procent i huvudstadsregionen jämfört med 2023, vilket har möjliggjort ett större lånebelopp för bostäder än tidigare med den disponibla räntestödsfullmakten. Den statligt stödda produktionen beräknas i år uppgå till cirka 8 000 nya bostadsbyggen. Nästa år beräknas den däremot minska tydligt och ligga på mindre än 5 000 bostäder.

Utskottet hänvisar till det som sägs ovan och konstaterar att bostadsmarknaden påverkas av olika omställningar. Målet är att räntestödssystemet används kontracykliskt bland annat som ett konjunkturpolitiskt verktyg för att jämna ut konjunkturväxlingarna inom byggbranschen. För att stimulera bostadsbyggandet höjdes räntestödsfullmakten 2024 till 2,25 miljarder euro och 2025 till 1,75 miljarder euro. Den fullmakt för räntestödslån på 1,135 miljarder euro som föreslås i budgetpropositionen för 2026 gör det möjligt att påbörja byggandet av 5 000 nya hyresbostäder. Lån beviljas inte längre för nya bostadsrättsbostäder 2026, men de återstående lånen kommer att koncentreras till början av 2026 eftersom många projekt redan är under arbete. Det är motiverat ock-

3 Miljöministeriets publikationer 2025:24 Den regionala differentieringen på riksomfattande nivå. Artikelsamling om nuläget och framtiden. Mika Ristimäki och Heli Mäntylä (red.) Avdelningen för hållbart byggande och boende. Mika Ristimäki, Heli Mäntylä, Timo Turunen, Annukka Lyra, Mikko Friipyöli, Juha-Pekka Majjala, Antti Rehunen, Joni Laurila, Hannu Ahola, Jukka Kero, Tomas Hanell.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

så ur ett konjunkturperspektiv. Utskottet anser det vara viktigt att nivån på fullmakterna ses över flexibelt på samma sätt som tidigare, i synnerhet 2027 när man ser hur läget på bostadsmarknaden utvecklas. På längre sikt kräver polariseringen på bostadsmarknaden att nya styrmedel utvecklas för att lösa olika typer av utmaningar på olika håll i Finland. Också med tanke på genomslaget är det väsentligt att garantera tillräcklig förutsägbarhet och långsiktighet för att det ska vara möjligt att agera systematiskt. Därför är det viktigt att tillgången till produktionsstöd och understöd säkerställs för en tillräckligt lång tid framåt. När bostadspolitiken förändras är det också viktigt att granska hur man i en föränderlig situation med bostadspolitiska medel kan säkerställa tillräcklig styrning för att förebygga skadlig segregation.

Utskottet anser det vara viktigt att det föreslås 6 985 000 euro under moment 35.20.55 (Understöd för reparationsverksamhet). Anslaget får användas till understöd i enlighet med lagen om understöd för reparation av bostadsbyggnader och bostäder. Understöd beviljas i synnerhet för sådana reparationer av bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning, sådan installation av hiss i efterhand och sådant undanröjande av hinder för tillgänglighet i bostadshus som är nödvändiga med tanke på tillgänglighet, säkerhet och hälsa. Sammantaget kommer anslaget tillsammans med det anslag på 3 miljoner euro som finns tillgängligt i nuläget att uppgå till cirka 10 miljoner euro. Det beräknas vara tillräckligt för kommande ansökningar.

Fullmakten för investeringsunderstöd på 15 miljoner euro för grupper med särskilda behov anvisas även 2026 i första hand till projekt som riktar sig till personer med funktionsnedsättning och långtidsbostadslösa. I det svåra ekonomiska läget är det inte möjligt att på samma sätt som tidigare rikta direkta understöd för studentbostäder, utan från och med 2025 har investeringsunderstöden framför allt riktats till bostäder för långtidsbostadslösa och personer med funktionsnedsättning. Regeringen bereder därför en lagstiftningsändring genom vilken maximibeloppet för räntestödslån inom studentboendet stiger till hundra procent i syfte att underlätta genomförandet av projekt.

Utskottet anser att programmet för att eliminera långtidsbostadslösheten är viktigt. Syftet är att genom programmet eliminera den långvariga bostadslösheten senast 2027. Det förutsätter målmedvetet arbete både av städerna och välfärdsområdena. De nio största städerna och välfärdsområdena inom deras områden har bjudits in att delta i programmet, eftersom bostadslösheten särskilt koncentreras till de största städerna. I budgetpropositionen reserveras 4,56 miljoner euro för programmet (moment 35.20.33) och 0,35 miljoner euro för omkostnader, alltså totalt 5 miljoner euro. Det är klart mindre än 2025. För att programmets mål ska nås behövs ett smidigt samarbete mellan städerna, som ansvarar för boendefrågor och välfärdsområdena, som ansvarar för social- och hälsovårdstjänsterna.

Utskottet välkomnar att det reserveras 2 miljoner euro för boenderådgivning (35.20.31). Lagen om stöd för boenderådgivning till kommunerna 2023—2027 (1036/2022) är en temporär försökslag som trädde i kraft vid ingången av 2023. Ungefär 40 kommuner använder stödet för att ordna boenderådgivning. Genom boenderådgivning förebyggs boendeproblem som kan leda till förlust av bostaden, och det är därför ett väsentligt sätt att bidra till att eliminera bostadslösheten. Utskottet ansåg i sitt betänkande om försökslagen att det är aktuellt att utvidga boenderådgivningen när de stigande levnadskostnaderna i större utsträckning minskar försörjningen och således

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

också ökar risken för bostadslöshet.⁴ Behovet av boenderådgivning har varit större än den finansiering som funnits att tillgå, och därför har understödsandelarna minskat.

Naturvård

Finansieringen av naturvården inom miljöministeriets förvaltningsområde uppgår enligt budgetpropositionen till cirka 102,5 miljoner euro 2026 (35.10.21 Vissa utgifter för naturvård, 35.10.52 Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter samt 35.10.63 Utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden). Finansieringen är ungefär 2,5 miljoner euro mindre än i budgeten för 2025.

Utskottet påpekar att det också finns behov av större satsningar, men i det strama ekonomiska läget är det bra att anslagen för biologisk mångfald samt vatten- och miljövård hålls på ungefär samma nivå som tidigare. Nivån sänks till följd av att vissa projekt och tillägg av engångsnatur uteblir, men samtidigt anvisas ett tillägg på 2 miljoner euro för Skärgårdshavet och vattenvården. För miljöförvaltningens omkostnader (35.01) anvisas 86,2 miljoner euro, vilket innebär att anslaget minskar med 6 procent på grund av produktivitetåtgärder och avslutade projekt. Finlands miljöcentral anvisas emellertid ett tillägg på 2 miljoner euro för utveckling av nya kostnadseffektiva metoder för information om naturtyper och ekosystem och för forskning kring restaurering (35.01.04).

De huvudsakliga användningsändamålen för naturvårdsanslagen är livsmiljöprogrammet Helmi, Metsoprogrammet och Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter. Med anslagen finansieras också bland annat åtgärder för att skydda arter, naturtyper och landskap, understöd till vårdhem för vilda djur och Naturpanelens verksamhet.

Livsmiljöprogrammet Helmi är miljöministeriets och jord- och skogsbruksministeriets gemensamma program för att förbättra tillståndet för försämrade naturtyper och arters livsmiljöer i hela landet. Programmet är en central del av genomförandet av nationella och internationella mål för skyddet av den biologiska mångfalden. Halvvägs in i programmets mandatperiod, det vill säga i slutet av 2025, har man genomfört uppskattningsvis 41 procent av de åtgärder som fastställts för miljöministeriets förvaltningsområde fram till 2030. Utskottet har i ett utlåtande om ett eget ärendet fäst uppmärksamhet vid vårdbiotopernas hotade ställning och betonat att det behövs åtgärder för att trygga vården av naturängar.⁵ Istandsättning och skötsel av vårdbiotoper finansieras nationellt genom Helmiprogrammet, men skötseln av de områden som fått finansiering via Helmi kan dock inte alltid ordnas genom miljöavtal.

Mandatperioden för Metsoprogrammet, som baserar sig på markägarnas frivillighet, löper ut vid utgången av 2025. Beredningen av den nya programperioden inleddes 2024 och förslaget till beslut om den nya programperioden är för närvarande på remiss. Under den nuvarande programperioden (2008–2025) har man uppnått de kvantitativa mål som ställts upp för miljöförvaltningen och med vilka man eftersträfvade att utveckla det permanenta nätverket av naturskyddsområden

⁴ MiUU 11/2025 rd— RP 129/2022 rd.

⁵ MiUU 15/2025 rd— EÄ 29/2025 rd, Utmaningarna för vården av naturängar och den biologiska mångfalden.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

på ett 96 000 hektar stort område. Programmet har dock inte lyckats stoppa den försämring av skogsnaturens biologiska mångfald som varit ett prioriterat mål. För att uppnå målet behövs mer omfattande åtgärder på samhällsnivå. Anslagsnivån under moment 35.10.63 möjliggör ett mål för programmet på cirka 3 000 hektar 2026. För detta reserveras preliminärt cirka 19 miljoner euro. På grund av ändringarna i inlösningslagens ersättningsgrunder anvisas Metsoprogrammet mindre anslag för 2026 än för innevarande år. Lagändringen innebär att ersättningarna, som betalas på grund av de begränsningar som naturvårdslagen medför, höjs i och med att man i fortsättningen vid inlösen av egendom istället för egendomens gängse värde ska betala full ersättning som motsvarar egendomens marknadsvärde. Utskottet betonar dock att det centrala är att skyddsåtgärderna är godtagbara och att aktörerna är eniga i sitt engagemang. Frivillighet utgör en god grund för detta. Enligt regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering ska skyddet av skogarna grunda sig på markägarens frivillighet.

I fråga om Forststyrelsens naturtjänster är anslaget för 2026 cirka 2,5 miljoner euro mindre än 2025. Naturtjänsterna har en viktig roll när det gäller att förbättra tillståndet i försämrade livsmiljöer samt vid inventeringen och uppföljningen av arter och naturtyper. Således bidrar naturtjänsterna till att stoppa utvecklingen där arter och biotoper blir hotade och att nationellt genomföra EU:s strategi för biologisk mångfald. Av finansieringen som anvisas Forststyrelsens naturtjänster i budgetpropositionen för 2026 riktas cirka 7 miljoner euro på årsnivå till genomförandet av Helmiprogrammet.

EU:s restaureringsförordning trädde i kraft den 18 augusti 2024 och det återstår två år tills en nationell restaureringsplan ska utarbetas. Budgetpropositionen innehåller inga ökade anslag för genomförandet av förordningen eftersom beredningen av genomförandet fortfarande pågår. För närvarande kartläggs de behov av information, utredningar och uppföljning som en restaureringsplan förutsätter.

Vattenvård

I budgetpropositionen för 2026 uppgår finansieringen av vattenvården till cirka 18,8 miljoner euro (35.10.23 Främjande av skyddet av Östersjön och vattendragen och 35.10.61 Stöd för vatten- och miljövård). Under moment 35.10.61 finansieras också saneringen av förorenade områden med 1 521 000 euro. Finansieringen är ungefär 1,1 miljoner euro mindre än i budgeten för 2025. Under moment 35.10.61 anvisas ett tillägg på 2 miljoner euro för Skärgårdshavet och vattenvården i enlighet med regeringsprogrammet och ramen.

Via Ahti-programmet för förbättring av vattendragens och havets tillstånd (2023–2027) beviljas också understöd och programmet möjliggör expertstöd vid genomförandet av vårdåtgärder samt främjar samarbetet mellan regionala aktörer, såsom kommuner, företag och föreningar. Skärgårdshavsprogrammet, som genomförs i Skärgårdshavets avrinningsområde i Egentliga Finland, förvaltas som en del av Ahti-programmet. Medlen för vattenvård används också för att finansiera den uppföljning av vattendragen som staten ansvarar för. Av anslaget under moment 35.10.23 används 7 210 000 euro för förbättring av vattendragens och havets tillstånd på olika håll i Finland, för förbättring av Skärgårdshavets tillstånd, för planering av vatten- och havsvården, för kontroll av grundvattenområden och främjande av riskhanteringen i fråga om grundvattnen, för kartläggning av mångfalden i undervattensmiljön och stödjande av ett hållbart nyttjande av undervattens-

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

miljön samt för bedömning och utveckling av miljöns tillstånd och effekterna. Ahti-programmet inleddes i början av 2024 och fortsätter den verksamhet som tidigare genomförts inom ramen för de tidigare programmen för effektiviserat vattenskydd, återvinning av näringsämnen och Skärgårdshavet. Statsunderstöden hjälper till att engagera regionala aktörer och kanalisera privat finansiering till vårdåtgärder som förbättrar vattnens och havets tillstånd. År 2026 inleds ett omfattande EU-finansierat projekt, ACWA LIFE, som finansieras med mer än 25 miljoner euro mellan 2026 och 2033. En betydande del av statens självfinansieringsandel betalas från detta moment. Syftet med projektet är att stödja genomförandet av åtgärdsprogrammen för vatten- och havsvården.

Utskottet har fäst uppmärksamhet vid de hotbilder som är förenade med det förändrade geopolitiska läget och i synnerhet den ökade risk för miljöskador som den ryska skuggflottan medför i Finska viken. Behovet av beredskap gäller såväl omfattande olje- eller kemikalieskador på öppet hav som rengöring av oljeförorenade stränder, det vill säga istandsättning efter att en skada har skett. Oljeskyddsfonden har upphävts och den nya miljöskadefonden har inlett sin verksamhet den 1 januari 2025. Ur miljöskadefonden betalas ersättningar i subsidiära ansvarssituationer för oljeolyckor och fartygskemikalieolyckor. Upprätthållandet av en god beredskap för bekämpning av oljeskador efter det att oljeskyddsfondens verksamhet upphört stöds inom ramen för de anslag som överförs från statsbudgeten till miljöskadefonden genom understöd som beviljas efter prövning för att delvis täcka kostnaderna för anskaffning av materiel inom räddningsverksamheten. De årliga understöden för materielanskaffningar har minskat från 5–10 miljoner euro till 3 miljoner euro (35.10.67). Den fulla finansieringen för oljebekämpning täcks dock med medel ur välfärdsområdenas budget. Beredskapskostnaderna för de myndigheter som deltar i bekämpningen, såsom Gränsbevakningsväsendet, täcks med medel ur statsbudgeten. Miljöskadefondens främsta uppgift är att ersätta bekämpnings- och restaureringskostnaderna i subsidiära ansvarssituationer. Utskottet betonar behovet av att följa den ökade risken för skador och med de medel som står till buds förbereda sig för att risken ökar ytterligare.

Övrigt

I budgetpropositionen för 2026 främjas målen för klimatneutralitet med sammanlagt cirka 2,3 miljarder euro, vilket är cirka 170 miljoner euro mindre än 2025, den andra tilläggsbudgeten medräknad. Utarbetandet av planer enligt den nationella klimatlagen och ordnandet av uppföljningen av dem förutsätter allt noggrannare uppgifter och bedömningar om situationen i Finland och konsekvenserna av de planerade åtgärderna för att Finland ska vara klimatneutralt 2035. Genomförandet av klimatplanen på medellång sikt (Kaisu) enligt klimatlagen förutsätter också ett tillräckligt kunskapsunderlag och tillräcklig kommunikation. Ett aktivt inflytande på beredningen av EU:s klimat- och energilagstiftning så att den motsvarar målen för minskning av nettoutsläppen 2030 och 2040 samt klimatneutralitetsmålen för 2050 förutsätter också utredningar om hur och med vilken tidtabell man mest kostnadseffektivt kan minska utsläppen, särskilt inom sektorerna utanför utsläppshandelssektorn, och vilka konsekvenser det har för Finland. Det är viktigt att kunskapsunderlaget och konsekvensbedömningarna är uppdaterade och tillförlitliga för att de politiska lösningarna ska grunda sig på korrekt information. Bland annat är det viktigt att anslaget för forskningsverksamhet som stöder statsrådets beslutsfattande beviljas i enlighet med ramförhandlingarna, då det beslutades att 8,1 miljoner euro anvisas i syfte att utveckla forskningen om och observationssystemet för kolsänkor och kollager. Finansieringen är nödvändig eftersom det be-

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

hövs närmare information om tillståndet och förändringarna i naturmiljöernas kollager. Detta gäller särskilt markanvändningssektorns nettoutsläpp och nettosänkor (LULUCF-sektorn), som är en central utmaning för Finlands klimatpolitik.

Till följd av regionförvaltningsreformen inleder det nya statliga Tillstånds- och tillsynsverket sin verksamhet den 1 januari 2026. Genom reformen blir det möjligt att ordna service vid ett och samma ställe, samtidigt som tillståndsförfarandena i miljöärenden som berör staten blir smidigare. Riksdagen godkände den 18 juni 2025 en lag om behandling av vissa miljöärenden vid Tillstånds- och tillsynsverket. Att service erbjuds vid ett enda serviceställe innebär att en statlig miljömyndighet med riksomfattande behörighet i fortsättningen ansvarar för att tillståndsförfarandena och andra förfaranden framskrider och samordnas. För Tillstånds- och tillsynsverkets omkostnader anvisas 117,6 miljoner euro. Målsättningen är att verksamheten kan inledas smidigt och utan störningar så att målen för reformen uppnås. Också i övergångsfasen bör man se till att tillståndprocesserna löper smidigt.

Enligt regeringsprogrammet är målet att utveckla den frivilliga ekologiska kompensationen bland annat genom att förtydliga regleringen med godkända gemensamma kriterier och genom att möjliggöra tillämpning av kompensation som en del av miljötillståndprocessen. Målet är att möjliggöra nya finansieringsmetoder för att bevara den biologiska mångfalden och stödja företagen i deras arbete för biologisk mångfald. Också inom den privata sektorn finns en efterfrågan på en marknad för naturvärden. Företagen behöver metoder som gör det möjligt för dem att vidta natur- och klimatpositiva åtgärder och rapportera om dem på ett sanningsenligt sätt. Naturvårdslagen tillåter redan i nuläget att miljöolägenheter gottgörs på marknadsvillkor. Ett företag kan köpa hektar med naturvärden som redan producerats av en annan markägare för att kompensera till exempel förlusten av biologisk mångfald till följd av byggande. För närvarande bereds preciseringar av bestämmelserna i naturvårdslagen så att utnyttjandet av modellen med hektar med naturvärden och det nationella kompensationsregistret kan omfatta också annat än kompensering av olägenheter, det vill säga att de också kan användas för att göra så kallade naturpåståenden. Utskottet anser att projektet är viktigt och hoppas att marknadsmässiga lösningar kan tas i bruk i den nationella handeln med naturvärden så snart som möjligt.

Anslaget för cirkulär ekonomi (35.10.22) är 520 000 euro. Det motsvarar nivån för innevarande år. Målet är att cirkulär ekonomi ska utgöra den nya grunden för ekonomin. Utskottet betonar att främjandet av cirkulär ekonomi är en utmaning för alla förvaltningsområden. Miljöministeriet genomför i samarbete med andra ministerier ett strategiskt program för cirkulär ekonomi, men programmets resurser är knappa i förhållande till målen och omfattningen av de eftersträlvade ändringarna. Syftet med anslaget är att skapa sådana ramar som behövs för att ingå, genomföra och utvärdera frivilliga åtaganden. Målet är att inom de centrala förändringsområdena skapa ekosystem och konsortier som främjar cirkulär ekonomi inom den egna sektorn. Med anslaget finansieras också en utvärderingsgrupp bestående av företrädare för forskningsinstituten, utveckling och användning av informationssystem samt utredningar om styrmedel och konsekvensbedömningar. Utskottet anser det vara viktigt att säkerställa att arbetet inom cirkulär ekonomi fortsätter inom alla förvaltningsområden.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 9.10.2025

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Pinja Perholehto sd
medlem Pauli Aalto-Setälä saml
medlem Marko Asell sd
medlem Noora Fagerström saml
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Petri Huru saf
medlem Christoffer Ingo sv
medlem Vesa Kallio cent
medlem Mai Kivelä vänst
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Johan Kvarnström sd
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Sara Seppänen saf
ersättare Janne Jukkola saml
ersättare Marko Kilpi saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Regeringen Orpo har i sin budgetproposition för 2026 inte lyckats göra sådana val eller genomföra sådana reformer som behövs för att uppnå ens de klimat- och naturmål som fastställts i regeringsprogrammet.

Budgetpropositionen uppvisar fortfarande ett underskott på 8,7 miljarder euro, även om man har gått in för att åtgärda underskottet genom ett flertal nedskärningar. Nedskärningarna drabbar oskäligt ofta samma människor och områden. Tillväxt- och produktivitetsåtgärderna är fortfarande rätt blygsamma, även om halva valperioden redan har passerat. Östra Finland lämnas nästan helt åt sitt öde.

I propositionen borde man tydligare ha gått in för att rikta finansieringen till projekt med genuint genomslag och för att hela Finland ska tas i beaktande. Nu återstår det för kommande generationer inte bara att lösa klimat- och naturkrisen utan också att axla en massiv skuldbörda.

Knappa anslag

Till miljöministeriets förvaltningsområde hör uppgifter som ministeriet ska kunna utföra jämlikt i hela landet och över landets gränser.

Budgetpropositionen väcker oro över om ministeriet kan fullgöra sina uppgifter och skyldigheter med knappa anslag.

Vattenvård

Regeringen satsar avsevärt på att förbättra Skärgårdshavets tillstånd, men samtidigt minskar medlen för att sörja för insjöarnas och Östersjöns tillstånd i övrigt. Är det inte lika viktigt att sörja för ett gott tillstånd i insjöar och det övriga Östersjön som att förbättra det dåliga tillståndet i Skärgårdshavet?

Skärgårdshavet är värt sitt skydd, men samtidigt innebär det ytterligare en nedskärning för östra Finland då regeringen bara riktar pengarna till sydvästra Finlands kust. Rena insjöar är ingen självklarhet ens i Finland.

De lokala föreningarna utgör ryggraden i vattenvårdsarbetet och de har en oumbärlig roll bland annat när det gäller att restaurera avrinningsområden och minska näringsbelastningen, följa upp vattnens status och ta fram information till stöd för myndigheterna, samarbeta med markägare, kommuner och läroanstalter samt främja frivilligverksamhet och miljöutbildning. Trots det skärs understöden till organisationerna ner.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 1

Naturvård

När det frivilliga skyddet minskar finns det en risk att den tvingande regelstyrningen ökar. Det är ingen önskvärd utveckling.

Livsmiljöprogrammen Helmi och Metso stärker Finlands biologiska mångfald och tryggar de livsviktiga ekosystemtjänster som naturen erbjuder. Samtidigt dämpar de klimatförändringen och främjar anpassningen till den. Båda programmen bygger på frivillighet och har visat sig vara framgångsrika. Frivillighet har varit en viktig faktor för att göra programmen populära, och modellen kan med fördel vidmakthållas. Budgetpropositionen innehåller inte tillräckliga anslag för att målen för det frivilliga skyddet ska nås.

Hittills har inga anslag reserverats för att identifiera och kartlägga gamla skogar och skogar i naturtillstånd. För att objekten ska kunna identifieras i praktiken är det viktigt att staten omedelbart kartlägger dem. Tillräckliga anslag bör reserveras för detta och arbetet bör inledas omedelbart.

För att undvika informellt skydd och trygga ett socialt hållbart skydd är det nödvändigt att staten reserverar tillräcklig finansiering för att skydda gamla skogar och skogar i naturtillstånd som en del av Metsoprogrammet.

Restaurering av natur

EU:s restaureringsförordning godkändes sommaren 2024. Utarmningen av den biologiska mångfalden måste stoppas och utvecklingen måste vända till det bättre. Det allmänna målet med restaureringsförordningen är att minst 20 procent av EU:s land- och havsytta senast 2030 och alla ekosystem som är i behov av restaurering senast 2050 ska omfattas av åtgärder som förbättrar naturens tillstånd.

Som det ser ut nu kommer det inte att beviljas någon separat EU-finansiering för genomförandet av restaureringen, så anslagen för det måste hittas nationellt. Regeringens budgetproposition väcker oro över hur de medel som behövs för restaurering ska räcka till.

Naturresursinstitutet och Finlands miljöcentral

Nedskärningarna hotar verksamhetsförutsättningarna och investeringarna i forskningsinfrastruktur. FoUI-satsningarna bör följa den parlamentariska FoUI-arbetsgruppens överenskommelse och säkerställa basfinansieringen och verksamhetsförutsättningarna för statens forskningsinstitut.

Forststyrelsen

Nedskärningarna i Forststyrelsens verksamhet äventyrar dess förmåga att svara för de uppgifter som anvisats den. Detta gäller särskilt Forststyrelsens naturtjänster, vars uppgifter har ökat under de senaste åren. På grund av nedskärningarna håller man till exempel i Lappland på att lägga ned flera naturum som sammanlagt har över 100 000 besökare per år.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 1

Livsmedelsverket

Genomförandet av EU:s avskogningsförordning och den nationella lagen om avskogning förutsätter tillräckliga resurser av Livsmedelsverket. Verket måste garanteras tillräckliga personalresurser för att säkerställa ett smidigt genomförande av regleringen. Genomförandet av förordningen och lagen om avskogning medför redan nu betydande merkostnader för aktörerna, och kostnaderna som följer av Livsmedelsverkets uppgifter får inte överföras på aktörerna.

Främjande av träbyggande

Trä eller andra utsläppssnåla material erbjuder konkreta lösningar för att skapa kollager, stärka den cirkulära ekonomin och minska utsläppen från byggandet. Trä som byggnadsmaterial minskar utsläppen från byggandet, samtidigt som träkonstruktionerna lagrar koldioxid för en längre tid. Det är viktigt att inse att trä och andra utsläppssnåla material har en avgörande roll för klimatpolitiken.

Det bör i högre grad anvisas budgetmedel för att främja koldioxidsnålt byggande. Utsläppen från byggnadsmaterial bör tas i beaktande vid sidan av energiförbrukningen och det bör införas gemensamma metoder för att beräkna koldioxidutsläppen i samband med offentliga upphandlingar.

Utredningar på EU-nivå visar att planläggningsbestämmelser och lokala bestämmelser i praktiken kan förhindra träbyggande eller andra utsläppssnåla lösningar. I budgeten bör det reserveras resurser för att se över planläggningen och uppdatera myndigheternas kompetens så att utsläppssnåla material är ett genuint alternativ både i städerna och på glesbygden.

Reparationsbyggande och energiunderstöd

Utsikterna för bostadsbyggandet i Finland är exceptionellt svaga. Byggbranschen är i behov av snabbt stöd. Däremot har anslagen för reparationsbyggande minskats i ett läge där nybyggandet avtar. Särskilt i östra och sydöstra Finland ökar bostadsaktiebolagens behov av reparationer samtidigt som de ekonomiska resurserna minskar.

En stor del av Finlands byggnadsbestånd har byggts på 1970- och 1990-talen. Således är byggnadsbeståndet i behov av olika reparationer. Det gäller alla besittningsformer inom boendet. För att säkerställa att reparationerna genomförs skulle det vara ändamålsenligt att stödja reparationsbyggande.

Byggnadsbeståndet berörs också av regeringens beslut om att slopa energiunderstöden. Energistöden har bidragit till bättre byggnadsbestånd och arbete runtom i Finland.

Byggnaderna kan inte betraktas enbart som placeringsobjekt, utan de ska ses som hem och arbetsplatser. Sunda och välfungerande byggnader förbättrar livskvaliteten.

Reparationsbyggande och energiunderstöd motsvarar också Finlands klimatmål när byggnadernas energiprestanda kan förbättras.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd Avvikande mening 1

Bostadspolitik

Att bygga bostadsrättsbostäder innebär att man kompletterar bostadsbeståndet i förorter med lågt marknadspris utan risk för att områdena segregeras. Den låga prisnivån på gamla bostäder i dessa förorter gör nämligen att byggnadsföretagen inte inleder produktion av ägarbostäder för konsumentförsäljning.

Att upphöra med byggandet av bostadsrättsbostäder signalerar att man i Finland inte förhåller sig särdeles allvarligt till områdessegregering. En sådan signal bör vi inte sända i vårt land, där urbaniseringen sker snabbt.

Regeringen bör signalera att de finländska städerna absolut håller fast vid bekämpningen av områdessegregeringen.

I stället för att frysa produktionen kan ASO-produktionen styras noggrannare än för närvarande. Exempelvis kan ASO-systemets parametrar ändras, bostäderna riktas och finansieringen förenas med ramvillkor genom vilka statens risk minskas utan att förorterna offras.

Lågfinansierat hyresboende behövs både i tillväxtorter och i områden med minskande befolkning. Centraliseringsbeslut påskyndar flyttningsrörelsen, men med tanke på den övergripande säkerheten är det väsentligt att det finns olika boendeformer också i andra än tillväxtorter.

Ordnandet av de äldres boende håller på att kräva sig i snabb takt, då välfärdsområdena på grund av regeringens nedskärningar inte anvisar platser i servicebostäder till dem som har behov av sådana. Till följd av detta bor många äldre personer ensamma i sådana förhållanden där de inte längre klarar sig. Samtidigt har privata tjänsteleverantörer lediga platser för serviceboende.

Det finns behov av och efterfrågan på i synnerhet studentbostäder samt bostäder och boendeformer som lämpar sig för äldre personer och minnessjuka. Budgetpropositionen för 2026 erbjuder ingen lösning på detta, utan försvagar situationen för dessa grupper av människor.

Avvecklingen av Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (Ara)

Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (Ara) har haft en viktig roll i förhandlingarna som gäller markanvändning, boende och trafik (MBT), utvecklingen av boendet, genomförandet av direktivet om byggnaders energiprestanda och främjandet av bostadsbeståndets tillgänglighet.

Regeringens beslut att lägga ned Ara äventyrar smidigheten och kontinuiteten i den verksamhet som ingår i Ara:s uppgifter. Den snabba tidtabellen inverkar också på personalens ställning och ork i arbetet.

Hur ska beviljandet av stöd och tillsynen över användningen av dem skötas i enlighet med lagen och hur ska de hållas åtskilda från lagberedningen och ministeriets beslutsfattande?

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 1

Regeringens argument för att lägga ned Ara väger ganska lätt i förhållande till de problem som uppstår.

Boende till skäligt pris och social bostadsproduktion

Nedskärningen i reparationsunderstöden och indragningen av Ara försämrar möjligheterna att svara på det ökande behovet av boende till överkomligt pris. Boendet till överkomligt pris får inte begränsas enbart till de stora städerna, utan möjligheten till hållbar bostadsproduktion ska tryggas också på mindre orter.

I propositionen prioriteras den sociala bostadsproduktionen i de stora städerna. Också i glesbygden behövs det energieffektiv bostadsproduktion till ett överkomligt pris. Det stöder regionernas livskraft och förebygger ojämlikhet. En stor del av industrin finns i glesbygdsområden och bristen på stöd för boendet kan försvåra tillgången på arbetskraft och leda till att företagen förlorar sina arbetstagare.

De regionala skillnaderna i tillgången till finansiering ökar polariseringen. Särskilt utanför tillväxtorterna är det svårt att få finansiering. Också i områden där befolkningen minskar är det viktigt att kunna förnya bostadsbeståndet så att det bättre svarar mot de nya behoven och så att det blir tillgänglighetsanpassat och mer energieffektivt.

Boenderådgivning

Syftet med boenderådgivningen är att erbjuda hjälp och stöd för att minska bostadslöshet, hyresskulder, störningar i boendet och vräkning samt att trygga fortsatt boende.

Nedskärningarna i den sociala tryggheten ökar hyresbetalningssvårigheterna och risken för vräkning. Nu håller man på att övergå från förebyggande åtgärder till ett mer avhjälpande arbetssätt. Det leder till att tyngdpunkten flyttas längre bort från lagens syfte.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 9.10.2025

Vesa Kallio cent
Hanna Kosonen cent

Utlåtande MiUU 19/2025 rd Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Regeringens klimat- och miljöpolitik gynnar varken Finland eller finländarna

Regeringens klimat- och miljöpolitik har gått så långt att regeringen inte längre ens låtsas vidta några klimat- och naturåtgärder. Ett exempel på detta är beslutet från budgetmanglingen om att minska den redan från början blygsamma finansieringen på 140 miljoner för omställningen till ren energi, som riktas till tekniska kolsänkor. Samtidigt skar regeringen i sitt spetsprojekt för klimatåtgärder. Planerna på att återställa forsarna i Palokki har begravts i all tysthet. Av klimatredogörelserna blir det klart att Finland med regeringen Orpos åtgärder uppnår klimatneutralitet först efter år 2050. Regeringen försvårar till och med byggandet i anslutning till förnybar energi genom att föreskriva om fasta avståndskrav för vindkraftverk. Den omställning till ren energi som regeringen Orpo och Purra lanserat har alltså inhiberats. Situationen är dystert och sorglig både med tanke på det globala ansvaret, Finlands klimatåtaganden enligt EU-lagstiftningen, den internationella trovärdigheten och den ekonomiska tillväxten och investeringarna. På så sätt blir situationen svår också med tanke på finländarnas arbetsplatser och välfärd.

Inom det finländska näringslivet finns ett starkt engagemang för klimatmålet 2035 och en ambitiös klimatpolitik. Exempelvis Teknologiateollisuus ry säger rakt ut i sitt yttrande till utskottet att Finland bör hålla fast vid målet om att vara klimatneutralt senast 2035. Inte heller EU har råd att dra ner på sina klimatmål, eftersom utsläppsminskningsmålen på marknadsvillkor skapar efterfrågan på rena lösningar också på EU:s inre marknad. En effektiv klimatpolitik ger med andra ord möjligheter att bygga upp ett starkare och konkurrenskraftigare Europa. Särskilt viktigt är det att sträva efter en verksamhetsmiljö där företagen har kapacitet och vilja att växa.

Trots att regeringen har lovat hålla fast vid klimatmålen är regeringens ageranden inte förenliga med målen och ingen förändring är heller att vänta. Utkasten till klimatplaner, som vi fick vänta länge på, visar att den ineffektiva klimatpolitiken fortsätter. Åtgärdshelheten i utkastet till den klimatpolitiska planen på medellång sikt (Kaisu 3) är inte tillräcklig för att säkerställa utsläppsminskningsmålen för ansvarsfördelningssektorn. Dessutom finns det risk för att underskottet inom markanvändningssektorn överförs till ansvarsfördelningssektorn. Varken utkastet till Kaisu 3 eller budgetpropositionen innehåller några nya ekonomiska styrmedel för klimatpolitiken.

Åtgärderna är inte på långt när tillräckliga för att uppnå EU-åtagandena för markanvändningssektorns del eller klimatneutralitetsmålet enligt den nationella klimatlagen. I budgetpropositionen föreslås inga åtgärder för att på ett trovärdigt sätt komma närmare dessa mål. Detsamma gäller utkastet till Kaisu 3 och utkastet till energi- och klimatstrategier.

Utöver klimatförändringen är förlusten av biologisk mångfald ett stort problem och undergräver om den fortsätter både människornas välfärd och fundamentet för ekonomin och säkerheten. Också på den här fronten har regeringen Orpo lovat mycket men resultatet är magert.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 2

Enligt budgeten för 2026 hålls finansieringen av miljö- och naturvården på ungefär samma nivå som året innan. Tilläggsfinansiering anvisas för att förebygga miljöskador, men sammantaget minskar finansieringen av vattenskyddet. Likaså minskar Forststyrelsens finansiering till följd av produktivitetsbesparingar. Sammanlagt 26 procent eller 1,4 miljoner euro av förvaltningsområdets produktivitetsbesparingar drabbar Forststyrelsen.

Livsmiljöprogrammet Helmi är miljöministeriets och jord- och skogsbruksministeriets gemensamma program för att förbättra tillståndet för försämrade naturtyper och arters livsmiljöer i hela landet. Åtgärderna i Helmiprogrammet baserar sig på markägarnas frivillighet och omfattande samarbete. Programmet omfattar fågelvatten, myrar, skogar, vårdbiotoper, småvatten och stränder. Helmi är en central del av genomförandet av nationella och internationella mål för skyddet av den biologiska mångfalden. År 2026 anvisas programmet sammanlagt cirka 24 miljoner euro under olika moment. Med den nuvarande programfinansieringen kommer målnivån enligt statsrådets principbeslut inte att nås före 2030. Den nuvarande budgetramen gör det möjligt att uppnå endast en tredjedel av de mål på årsnivå som ställts upp fram till 2030. Forststyrelsen har en viktig roll i genomförandet av programmet. I budgetpropositionen för 2026 riktas cirka 7 miljoner euro under moment 35.10.52 för genomförande av Helmiprogrammet via Forststyrelsens naturtjänster.

Mandatperioden för Metsoprogrammet, som baserar sig på markägarnas frivillighet, löper ut vid utgången av 2025. Beredningen av den nya programperioden inleddes 2024 och förslaget till beslut om den nya perioden är på remiss. Målet för 2026–2030 är att öka det permanenta skyddet med 40 000 hektar i södra Finland. De beräknade kostnaderna för helheten uppgår till sammanlagt 300 miljoner euro. Ett ytterligare mål är att skydda 10 000 hektar på privatägd mark i norra Finland. Objekten som skyddas ska uppfylla kriterierna för gamla skogar och definitionen av skogar i naturtillstånd. Kostnaderna beräknas uppgå till 50 miljoner euro.

Under den nuvarande programperioden (2008–2025) har man uppnått de kvantitativa mål som ställts upp för miljöförvaltningen och med vilka man eftersträfvade att utveckla det permanenta nätverket av naturskyddsområden på ett 96 000 hektar stort område. Programmet har dock inte lyckats stoppa den försämring av skogsnaturens biologiska mångfald som varit ett prioriterat mål. För att uppnå målet behövs mer omfattande åtgärder på samhällsnivå. På grund av ändringarna i inlösningslagens ersättningsgrunder anvisas Metsoprogrammet mindre anslag för 2026 än för innevarande år. SDP motsatte sig en fast ersättning på 25 procent vid reformen av inlösningslagen och efterlyste mer flexibilitet i lagen. Som det bedömdes i samband med reformen av inlösningslagen höjer ändringen de ersättningar som betalas med stöd av begränsningarna i naturvårdslagen, och höjningen måste täckas genom att finansieringen av frivilligt naturskydd minskas. Metsoprogrammet har tagits väl emot bland markägarna och utbudet av områden som ska skyddas överskrider programmets anslagsnivå. Kostnaderna för programmet har stigit betydligt under de senaste åren i och med att marknadspriset på virke har stigit.

För ersättningar enligt programmet reserveras 19,0 miljoner euro och för årsverken och kommunikation 0,5 miljoner euro. För närvarande pågår remissbehandlingen av den nya programperioden 2026–2040 för handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna (Metso). Avsikten är att programmet ska inledas i början av nästa år. Kostnadsökningen utmanar genomförandet av Metsoprogrammet under moment 35.10.63 (bl.a. höjningen av marknadspriset på virke, ändring-

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 2

en av inlösningslagen). Ändringen av ersättningsgrunderna enligt inlösningslagen, skyddsmålen för nätverket Natura och EU-åtagandena medför ett kostnadstryck på moment 35.10.63.

Det krävs målmedvetna och konsekventa åtgärder överallt i samhället för att uppnå koldioxidneutralitet och de klimatmål som överenskommits för Finland i EU. Ytterligare åtgärder behövs särskilt inom ansvarsfördelningssektorn och markanvändningssektorn. Enligt SDP är det nödvändigt att distributionsskyldigheten för biobränslen som används inom transportområdet höjs. På så sätt tryggas utsläppsminskningarna inom ansvarsfördelningssektorn.

Vi behöver effektivare styrning av utsläppen och nya styrmedel för klimat- och naturpolitiken. Ett verktyg som har utretts flera gånger är en avgift för ändring av markanvändningen, som dämpar avskogningen och därmed också utsläppen. SDP föreslår att en sådan avgift införs för att effektivisera styrningen av utsläppen och förverkligandet av principen att förorenaren betalar. Samtidigt stärks också statsfinanserna. Nedskärningar bör också göras i skattestöden som upprätthåller den fossilbaserade ekonomin.

Trycket på att öka naturvårdsfinansieringen är hårt och genomförandet av restaureringsförordningen ökar trycket. Förlusten av biologisk mångfald bör bekämpas inte bara med tillräcklig finansiering utan också med lagstiftningsmetoder. SDP föreslår att det stiftas en naturlag i likhet med klimatlagen för att trygga naturen. SDP har föreslagit en naturlag i sitt riksdagsvalsprogram 2023 och i sina alternativa budgetar för 2024 och 2025. Det har gjorts en omfattande utredning om saken redan under förra valperioden, och det konstaterades i utredningen att skyddet för naturen i lagstiftningen är bristfälligt.

Dessutom bör statens gamla skogar och skogar i naturtillstånd skyddas med vetenskapsbaserade, tillräckligt omfattande kriterier som verkligen skyddar områdena och på så sätt ökar mångfalden och motverkar förlusten av biologisk mångfald. Vi föreslår dessutom att skogslagen revideras på ett sätt som bättre stöder klimat- och naturmålen, till exempel så att rekommendationer för skogsvården i högre grad tas in i lagen. Dessutom skulle till exempel beskattningen av förbränning av träbiomassa dryga ut statens kassa samtidigt som minskningen av förbränningen skulle påskynas. Skatten bör riktas till gagnvirke.

Vattenvård

Enligt kapitel 35.10 i budgetpropositionen uppgår finansieringen av vattenvården till cirka 18,8 miljoner euro 2026, inklusive moment 35.10.23, Främjande av Östersjön och vattendragen och moment 35.10.61, Stöd för vatten- och miljövård. Under moment 35.10.61 finansieras också sanering av förorenade områden med 1 521 000 euro, men beloppet räknas inte med i finansieringen av vattenvården. Finansieringen är ungefär 1,1 miljoner euro mindre än i budgeten för 2025. I de vatten- och havsförvaltningsplaner för 2022–2027 som statsrådet godkände 2021 föreslås de åtgärder som behövs för att uppnå och bevara en god vattenstatus i Östersjön. Planerna för vatten- och havsvård genomför samtidigt aktionsplanen för Östersjön (Baltic Sea Action plan, HELCOM). Finland rapporterade vid årsskiftet 2024–2025 till EU-kommissionen hur vatten- och havsvårdsåtgärderna framskridit.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 2

SDP föreslår att bristerna i vattenlagen ska åtgärdas och bäckar skyddas såsom regeringen Marin föreslog under förra valperioden som en del av revideringen av naturvårdslagen, men propositionen avslogs i riksdagen. Att lägga till skyddet av bäckar i vattenlagen skulle effektivisera skyddet vid åtgärder enligt vattenlagen. SDP anser att det är viktigt att vattenlagen revideras i enlighet med regeringsprogrammet så att moderna fiskevårdsskyldigheter fullgörs också i fråga om små dammar och så att det utöver uppdateringen av de gamla vattentillstånden också kan fastställas fiskevårdsskyldigheter för inrättningar som hittills inte varit underkastade sådana skyldigheter. En proposition om ändring av vattenlagen bör lämnas till riksdagen så fort som möjligt.

Bostadspolitik

Regeringen Orpo förstör redskapen och resurserna för bostadsproduktion till överkomligt pris

Bostadspolitiken bör syfta till att möjliggöra ett hälsosamt, tryggt, trivsamt och hållbart boende för människor i olika livssituationer överallt i Finland. Staten bör särskilt ta hand om boendet för de grupper som inte själva kan ordna med boende. Målsättningen ska vara en fungerande bostadsmarknad där efterfrågan, utbud och pris möts. Bostadspolitiken kan inte bara vara beroende av marknaden. Staten behövs för att möjliggöra produktion till överkomligt pris i tillväxtorterna och genomföra bostadsprojekt för grupper med särskilda behov. Tyvärr har bostadslösheten i Finland ökat efter att ha varit på nedgång under lång tid. Bostadslösheten berör numera inte bara städerna utan också landsbygden och invånarna där.

En tillräcklig statligt stödd bostadsproduktion har visat sig vara det enda sättet att genomföra boende till överkomligt pris i huvudstadsregionen och andra stora städer. Hyrorna för statligt stödda hyresbostäder är märkbart lägre än hyrorna för fritt finansierade hyresbostäder. Bostadsmarknaden i tillväxtorterna kan inte vara helt beroende av bostadsproduktionen på marknadsvillkor, som är mycket konjunkturkänslig. Därför behöver man i nuläget kontracykliskt fortsätta med det statligt stödda bostadsbyggandet.

Det blir emellertid mycket svårare i fortsättningen när det centrala verktyget för den statligt stödda bostadsproduktionen, Statens bostadsfond, har införlivats i statsbudgeten. Den långsiktiga bostadspolitiken äventyras. Vi anser att de bostadspolitiska instrumenten måste stärkas efter nedläggningen av Statens bostadsfond och att det måste tas fram nya verktyg för att trygga den statligt stödda bostadsproduktionen också i fortsättningen. Vi hänvisar till det ställningstagande och den oro som riksdagens justitieombudsman har framfört över att regeringen inte har redogjort för hur den i grundlagen tryggade rätten till boende ska tryggas efter att Statens bostadsfond har lagts ned. Man bör framför allt ta hänsyn till de grupper som har svårt att själva ordna sitt boende.

Lågkonjunkturen inom byggbranschen avtar inte. Förväntningarna på att bostadsbyggandet ska öka har skjutits fram till 2026. I år beräknas bostadsbyggandet ligga på ungefär samma nivå som ifjol, det vill säga cirka 18 000–19 000 bostäder. Byggandet väntas öka en aning 2026. I år beräknas byggandet av totalt cirka 17 800 bostäder påbörjas. Av dem är cirka 7 500 så kallade Ara-bostäder och 10 300 fritt finansierade bostäder. Hälften av alla bostadsbyggen som påbörjades ifjol var subventionerade av staten. Den statligt stödda produktionen beräknas i år ligga på cirka 8 000 nya bostadsbyggen. Nästa år beräknas den däremot minska tydligt och ligga på mindre än 5 000 bostäder. Regeringen fortsätter att minska den statligt stödda produktionen genom att sänka full-

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 2

makten att godkänna räntestödslån för bostadsproduktion till 1,135 miljarder euro 2026. Den fullmakten räcker till för att påbörja bygget av högst 4 500 statligt stödda bostäder. Fullmakten är 615 miljoner euro mindre än 2025.

Reparationsbyggandet har minskat och branschen förväntas växa långsamt. Hela byggnadssektorn väntas växa med några procent till följd av byggandet av lokaler, investeringar i den gröna omställningen och försvarsrelaterade åtgärder samt mark- och vattenanläggningar. Enligt SDP behövs det nu ett konjunkturbaserat och tidsbestämt stödinstrument för energieffektivt reparationsbyggande som kan hjälpa byggbranschen och dem som arbetar i branschen.

Av varje euro som investeras i bostadsbyggande återförs 46 procent till samhället i form av skatter och avgifter. Också understöden för energirenoveringar beräknas ha en stor hävstångseffekt. Med ett understöd på en miljon euro åstadkoms energirenoveringar till ett värde av 4,8 miljoner euro samt 56 årsverken. Understödet betalar alltså tillbaka sig självt genom att reparationsprojektet genererar direkta inkomstskatter och indirekta mervärdesskatter till staten. Viktigast av allt är att människor får arbete.

En satsning på 100 miljoner euro för reparationsbyggande kan i bästa fall ge upphov till investeringar på upp till en miljard euro, om understödet uppgår till högst 10 procent av projektets godtagbara kostnader. Understödet graderas utifrån den energiprestanda som projektet genererar, det vill säga ju mer energiprestanda för en fastighet förbättras, desto större blir understödet. Understödet riktas till ombyggnad av hyres- och bostadsrättsbostäder samt bostadsaktiebolag och småhus och det ska särskilt riktas till reparation av bostadsbeståndet i förorterna.

Den statligt stödda produktionens andel av bostadsbyggandet steg från 15 procent (2022) till ungefär 48 procent (2023) och i fjol utgjorde den ungefär hälften av totalproduktionen.

I synnerhet ungas möjligheter att skaffa sig en första bostad bör främjas. SDP vill återinföra den befrielse från överlåtelseskatt som regeringen Orpo slopat för dem som köper sin första bostad. Vi vill dessutom återinföra möjligheten för dem som köpt sin första bostad att för viss tid dra av räntorna på bostadsskulden i beskattningen.

Bostadsrättsboende behövs fortfarande

Regeringen Orpo har lagt ned byggandet av nya bostadsrättsbostäder. Vi anser att beslutet är felaktigt och att boende med bostadsrätt är en behövlig och önskad boendeform mellan hyres- och ägarboende och att den också minskar segregationen i bostadsområdena. Bostadsrättsbostäder byggs utgående från efterfrågan och i synnerhet i tillväxtorterna köar man till bostäderna. Bostadsrättsboendet bör hållas kvar bland boendeformerna och det bör utvecklas. Vid sidan av det bör det också skapas andra mellanmodeller för boende till överkomligt pris.

MBT-avtalen bör ses över så att de stöder tillväxt och produktivitet

MBT-avtal för 2024—2027 har ingåtts med de största städerna. De nya avtalen innehåller inte längre några mål för den statligt stödda bostadsproduktionen, vilket är en förändring mot det säm-

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 2

re. Avtalsförfarandet bör ses över så att det stöder tillväxten. I fortsättningen bör avtalen innehålla tillväxtmål för de urbana regionerna.

Investeringsunderstödet för grupper med särskilda behov bör höjas

Regeringen har kraftigt skurit ned fullmakterna för statligt subventionerat bostadsbyggande till överkomligt pris för äldre, personer med funktionsnedsättning och studerande (investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov) och föreslår att understödet för 2026 ska vara 15 miljoner euro. Ännu år 2023 var understödet 120 000 000 euro, och det fanns stor efterfrågan på stöd. Behovet av boende för grupper med särskilda behov har inte försvunnit någonstans.

Till Centralen för statligt stött bostadsbyggande (Varke) har det kommit in ansökningar om investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov till ett belopp av cirka 100 miljoner euro. För en del av dessa projekt finns det redan en lånereserv och för en del ett delbeslut. På grund av den otillräckliga fullmakten har Varke stängt ansökan om investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov, vilket innebär att nya bostadsprojekt för grupper med särskilda behov inte kan inledas på flera år enligt nuvarande beslut. Det leder till en betydande försämring av bostadssituationen till exempel för studerande, unga som frigör sig från hemmet och äldre. Bostadsprojekten för äldre personer och studerande ser ut att bli utan finansiering eftersom projekten för personer med funktionsnedsättning och långtidsbostadslösa har prioriterats.

Eftersom fullmakten att bevilja investeringsunderstöd är så pass liten minskar välfärdsområdenas möjligheter att stävja utgiftstrycket på ett väsentligt sätt. Det beror på att bostadsprojekt för gemenskapsboende där det inte finns någon lagstadgad personaldimensionering inte kan påbörjas. Det här leder till att de totala utgifterna för samhället ökar på annat sätt och blir betydligt högre.

Genom att höja investeringsunderstödet kan man få fler bostäder som behövs för grupper med särskilda behov samt stödja byggbranschen, som fortfarande inte har återhämtat sig och bidrar till att Finland är inne i en recession.

Vi föreslår att fullmakten för investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov höjs för 2026 och att det bevakas att fullmakten räcker till och att den vid behov höjs ytterligare.

Stadsregionernas livskraft i fara

Efterfrågan på bostäder med skäliga boendekostnader fortsätter att öka i tillväxtorterna. En fungerande bostadsmarknad är också av betydelse för den övriga ekonomiska utvecklingen i ett område. I synnerhet i de växande urbana regionerna möjliggör tillgången till hyres- och bostadsrättsbostäder till överkomligt pris arbetskraftens rörlighet och den ekonomiska tillväxten. I kombination med de kraftiga nedskärningarna i bostadsbidraget och andra förmåner har boendekostnaderna för en del hushåll ökat oskäligt mycket. Det finns en mycket stark efterfrågan på förmånliga bostäder och regeringens politik tvingar människor att flytta längre bort från arbetsplatserna i jakt på billigare bostäder. Regeringens bostadspolitik har negativa följder för livskraften och tillväxten i de urbana regionerna. De sammanlagda konsekvenserna syns först om flera år.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd
Avvikande mening 2

Budgetpropositionen innehåller inga nya verktyg för att stödja byggmarknaden. Tvärtom försvarar den snarare de befintliga verktygen. Nedläggningen av Statens bostadsfond och överföringen av fondens medel till budgeten resulterar i en kortsiktigare bostadspolitik. Statens bostadsfond borde också i fortsättningen stå utanför budgeten. I den nya situationen bör regeringen snabbt bedöma hur man ska trygga en långsiktig bostadsfinansiering i fortsättningen och överväga nya åtgärder för detta.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 9.10.2025

Eveliina Heinäluoma sd
Johan Kvarnström sd
Pinja Perholehto sd
Marko Asell sd

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 3

Avvikande mening 3

Motivering

Budgetpropositionen, som syftar till att balansera de offentliga finanserna, innehåller enskilda element som kan understödjas, men när det gäller klimat- och naturåtgärder och en hållbar bostadspolitik är den på en helt otillräcklig nivå, både i fråga om åtgärderna och anslagen för genomförandet av dem. Därför kan Vänsterförbundet inte ställa sig bakom budgetförslaget.

Budgetpropositionen för 2026 fortsätter att avsevärt försumma finansieringen av klimat- och miljöåtgärder, även om det är känt att Finland inte kommer att nå sina mål enligt klimatlagen (inklusive klimatneutralitet före 2035) och inte heller sina biodiversitetsmål på FN- och EU-nivå (inklusive att stoppa förlusten av biologisk mångfald före 2030).

I budgeten för 2024 gjordes en massiv anslagsnedskärning på 32 procent inom miljöministeriets förvaltningsområde. Regeringen är fortsatt inne på samma linje. Den skenbart stora anslagsökning som föreslås för förvaltningsområdet beror nästan helt och hållet på att Statens bostadsfond läggs ned och att fondens återstående medel intäktsförs bland miljöministeriets intäkter. Det rör sig således inte om en verklig tilläggssatsning.

Regeringen föreslår till många delar ytterligare nedskärningar i anslagen för genomförandet av klimat- och miljöåtgärderna. Nedskärningarna på någon miljon kan verka små, men de är betydande för förvaltningsområdet som redan lider av bristande resurser. Miljöministeriets budget är redan nu mångdubbelt mindre än det till sin budget nästminsta ministeriet.

Finansieringen av klimat- och miljöåtgärderna inom förvaltningsområdet är med andra ord helt otillräcklig i förhållande till den ständigt ökande mängd åtgärder som de facto skulle krävas för att våra klimat- och miljömål ska nås. Även om regeringen i sitt regeringsprogram förbinder sig till klimatneutralitetsmålet och till att stoppa förlusten av biologisk mångfald, föreslås det i budgetpropositionen långt ifrån tillräckliga anslag för att realisera dessa mål. Regeringens engagemang för klimat- och miljömålen förblir retoriskt och saknar gärningar helt.

Samtidigt skrotar regeringen bostadsproduktionen till överkomligt pris genom massiva nedskärningar i räntestödslånen för statsunderstödd bostadsproduktion. Sänkningen av fullmakten att bevilja räntestödslån kompenseras nästa år till ett belopp av 135 miljoner euro, men denna ”kompensation” innebär fortfarande en mycket stor minskning av anslagen för bostadsproduktion till överkomligt pris. Från och med 2027 minskas anslagen för räntestödslån ytterligare med 365 miljoner euro.

Klimat- och miljöåtgärderna

Eftersom det att miljön förblir livskraftig är en förutsättning för att andra grundläggande fri- och rättigheter ska kunna tillgodoses, kan regeringen anses ha en grundlagsenlig skyldighet att öka finansieringen av miljö- och klimatåtgärder. Finland har både nationellt och internationellt förbundit sig att stoppa klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald inom ramen för klimatlagen

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 3

som stiftades under den föregående valperioden samt EU:s strategi för biologisk mångfald och FN:s konvention om biologisk mångfald. Genom de satsningar på klimat- och naturåtgärder som föreslås i budgetpropositionen för 2026 kommer dessa mål inte att nås.

Miljöministeriet föreslog i sitt eget budgetförslag att finansieringen av programmen Helmi och Metso höjs, men regeringen har helt förbigått detta i sin proposition. Finansieringen av naturvårdsprogrammen bör höjas åtminstone i enlighet med miljöministeriets förslag, det vill säga så att anslaget för Helmi höjs med 15,5 miljoner euro och för Metso med 12 miljoner euro.

Finland har förbundit sig att betala sin andel av den internationella klimat- och biodiversitetsfinansieringen till utvecklingsländerna. Av budgeten framgår emellertid inte hur Finland genomför Parisavtalets förpliktelser som gäller klimatfinansiering eller stödet till utvecklingsländer enligt målen i FN:s konvention om biologisk mångfald. Finland ligger för närvarande långt efter de övriga nordiska länderna i finansieringen, vilket inte gynnar vare sig den globala hållbarheten eller den övergripande säkerheten, för att inte tala om Finlandsbildens som bygger på landets hållbarhet. Finland bör avsevärt öka sin internationella finansiering av biologisk mångfald och återta nedskärningarna i anslagen för utvecklingssamarbete, som bland annat används för genomförandet av internationella klimatavtal.

Skogar

I planeringen av klimatpolitiken har nettosänkorna inom markanvändningssektorn uppskattats vara mycket högre än vad de är i verkligheten. I ljuset av den utveckling av sänkorna som skett under de senaste åren kan man inte räkna med att nettosänkan för markanvändningssektorns del förverkligas enligt kalkylerna. Enligt Naturresursinstitutets beräkningar blev markanvändningssektorn år 2018 för första gången en nettoutsläppskälla efter att ha varit en kolsänka. Också skogsmark har blivit en utsläppskälla, för första gången 2021. Vi vet att sänkan har minskat trendmässigt redan i 15 år, och denna utveckling kommer sannolikt att fortsätta till följd av regeringens åtgärds- och finansieringsbeslut.

I ljuset av detta bör klimatplanen för markanvändningssektorn (Misu) uppdateras redan under denna valperiod. Åtgärderna i planen är otillräckliga i förhållande till markanvändningssektorns förändrade lägesbild och genomförandet av planen har framskridit långsammare än väntat på grund av otillräcklig finansiering.

Återhämtningen av kolsänkan är en av de mest akuta frågorna med tanke på att nå Finlands klimatmål. Samtidigt har skogsskyddet en central betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden. För närvarande är rentav tre fjärdedelar av Finlands skogsmiljötyper hotade. I budgetpropositionen föreslås inte tillräckliga åtgärder för att öka sänkorna inom markanvändningssektorn. Det behövs åtminstone stöd för våtmarksodling, stöd för beskogning av impedimentmark och stöd för kolbindning för att förlänga omloppstiderna. Stöden för periodisk skogsodling bör slopas och anslagen bör istället riktas till genuina naturvårdsåtgärder.

Dessutom måste regeringen ingripa i de alltför stora avverkningsvolymerna. Regeringen höjer än en gång Forststyrelsens intäktsföringsmål, även om det tvärtom bör sänkas. Vid sidan av att trädbeståndets tillväxt avtar är en alltför stor avverkning en huvudorsak till att kolsänkan kollapsat.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 3

Sjöar och vattendrag

Tillståndet i sjöar och vattendrag i Finland är inte bra. Av livsmiljötyperna i Östersjön är 24 procent hotade, av livsmiljötyperna vid Östersjöns kust är 58 procent hotade och av livsmiljötyperna i insjöar och stränder är en fjärdedel hotade. Därtill har utvecklingen av fiskbestånden i Östersjön under de senaste åren varit särskilt svag, delvis av oidentifierade orsaker.

Regeringen riktar en liten anslagsökning till vatten- och miljövard. Tilläggsfinansieringen behövs, men den är fortfarande otillräcklig. Det anvisas ingen tilläggsfinansiering för att främja skyddet av Östersjön och vattendragen, även om det skulle vara särskilt nödvändigt att finansieringen av skyddet av Skärgårdshavet ökas rejält, i synnerhet när regeringen gav grönt ljus för ett fortsatt gödselundantag.

Klimatförändringen ökar utlakningen av näringsämnen till vattendragen och mörknar vattnet, och hotar för sin del mångfalden i vattennaturen. Utan tillräcklig finansiering kan vattendragens status och vattenekosystemen inte förbättras i enlighet med våra mål för biologisk mångfald.

Den biologiska mångfalden

Den biologiska mångfalden i Finland minskar ytterligare. Enligt de senaste hotbedömningarna är nästan 12 procent av de bedömda arterna och 48 procent av biotoperna i Finland hotade. Utvecklingstrenden är fortfarande nedåtgående i fråga om alla livsmiljöer. Regeringen Orpo säger att den har förbundit sig till det mål som fastställts på FN- och EU-nivå för att stoppa förlusten av den biologiska mångfalden före 2030, men det finns inget spår av detta i budgetpropositionen.

Betydande orsaker till att arterna och biotoperna hotas är skogsförnyelse och skogsvård, dikning och åkerröjning, byggande samt eutrofiering av vattnen. Klimatförändringen är också en viktig orsak till förlusten av den biologiska mångfalden. Den finansiering som regeringen anvisar till genomförande av åtgärder som behövs för att få naturen i Finland att återhämta sig är långt ifrån tillräcklig.

Tvärtom riktar regeringen i sitt budgetförslag för 2026 ytterligare omkostnadsbesparingar inte bara till miljöministeriet utan också till Finlands miljöcentral och Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter. Detta försvagar ytterligare Forststyrelsens möjligheter att genomföra naturtjänsterna (bl.a. programmen Metso, Helmi och Nousu). Regeringen gör nedskärningar i miljö- och naturskyddet, framför allt i skyddet av Östersjön och vattendragen. Regeringen har heller inga planer på att exempelvis återinföra finansieringen för klimatåtgärder på torvmarker, som är bland de mest kostnadseffektiva klimatåtgärderna inom markanvändningssektorn.

Regeringen bör dessutom budgetera betydligt mer än för närvarande för anskaffnings- och ersättningsutgifter för naturskyddsområden. Det skulle bland annat ge möjlighet att ge skogsägarna lämplig ersättning för anläggning av skyddszoner i skogar som befinner sig i omedelbar närhet av känsliga vattendrag.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 3

För att stödja uppnåendet av Finlands mål för biologisk mångfald bör det stiftas en nationell naturlag i likhet med klimatlagen. Naturlagen skulle ange Finlands mål och skyldigheter att skydda natur och stoppa förlusten av den biologiska mångfalden.

I stället för att skära ned på naturvården bör regeringen så snart som möjligt avstå från många miljöskadliga stöd som fortfarande beviljas och som inte är förenliga med byggandet av ett "naturopositivt Finland". Sådana är bland annat skattestöden för träbaserade bränslen och brännstörv, stöden för inrikes flygtrafik och skattefriheten för flygbränsle samt skattelättnader för förbränningsmotorfordon och fossila bränslen. De anslag som fås genom att skattestöden slopas kan användas för att finansiera klimat- och miljöåtgärder. Klimat- och miljöåtgärderna kan finansieras bland annat genom en avgift för ändring av markanvändningen. Beskattningsens miljöstyrning bör stärkas så att produkternas negativa utsläpps- och miljökonsekvenser återspeglas i priset på produkterna.

Djurpolitik

Finland måste vidta åtgärder för att bättre tillgodose djurens rättigheter. Redan gällande lagstiftning förutsätter i princip att man sörjer för djurs välbefinnande. Kraven på djurs välbefinnande bör respekteras fullt ut, och tillräckliga resurser bör också avsättas för detta i budgeten.

Budgetförslaget bör kompletteras med anslag för att inleda ett investeringsprogram för växtbaserad mat. Att övergå till växtbaserad kost är inte bara en djurrättighetsgärning, utan också ett av de effektivaste sätten att stävja utsläppen och den globala avskogningen. Dessutom stärker odlingen av vegetabiliska proteiner i Finland försörjningsberedskapen i vårt livsmedelssystem. För att den växtbaserade matens potential ska kunna utnyttjas fullt ut måste sektorn som genomgår en betydande omställning bland annat stödjas med forsknings-, utvecklings- och innovationsfinansiering som riktas till bland annat produktutveckling.

Dessutom bör tjänsten som bevakare av djurens intressen permanentas. Det råder ett mycket brett samförstånd mellan olika aktörer om nyttan av att permanenta tjänsten som djurskyddsombudsman. Ekonomiskt sett kräver en ordinarie tjänst bara en liten insats, men den har en enorm symbolisk och praktisk betydelse för att trygga djurens välbefinnande.

Pälsdjursuppfödningen har nått vägs ände. Dess acceptans i samhället har rasat, samtidigt som den år efter år lider av allt större lönsamhetsproblem. Det är inte rätt för djuren, pälsfarmarna och skattebetalarna att denna döende bransch hålls vid liv på konstgjord väg. Finland bör följa utvecklingen av djurens rättigheter i Europa och ansluta sig till den växande grupp EU-länder som förbjöd pälsdjursuppfödning. Med hjälp av systemet med avträdelsestöd kan gårdarna tillförsäkras en rättvis omställning till ekonomiskt lönsamma och framtidssäkra näringar, på ett kontrollerat sätt.

Bostadspolitik

Regeringens budgetproposition medför åter många försämringar i bostadspolitiken, som äventyrar utvecklingen av en bostadsmarknad med överkomliga priser och förutsättningarna för boende till överkomligt pris.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd

Avvikande mening 3

Som det konstateras skrotar regeringen bostadsproduktionen till överkomligt pris genom massiva nedskärningar i räntestödslånen för statsunderstödd bostadsproduktion. Sänkningen av fullmakten att bevilja räntestödslån kompenseras nästa år till ett belopp av 135 miljoner euro, men denna ”kompensation” innebär fortfarande en mycket stor minskning av anslagen för bostadsproduktion till överkomligt pris. Från och med 2027 minskas anslagen för räntestödslån ytterligare med 365 miljoner euro.

Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (Ara) har avvecklats som självständigt ämbetsverk och slagits ihop med miljöministeriet sedan början av året. Det var ett dåligt beslut som äventyrar skötseln av de uppgifter som tidigare hört till Ara, i synnerhet när det gäller bostadsbyggande till överkomligt pris och byggande av tillgängliga bostäder samt reparationsbyggande. Ara borde ha fått fortsätta som en självständig aktör.

Också regeringens beslut att ta in Statens bostadsfonds tillgångar i statsbudgeten är dåligt. I praktiken medför det att de öronmärkta pengarna för social bostadsproduktion uteblir. Samtidigt försvåras stimulansåtgärderna inom byggbranschen. Nedmonteringen av investeringsunderstöden för grupper med särskilda behov fortsätter. Investeringsunderstöd har beviljats för byggande, anskaffning eller ombyggnad av bostäder för grupper med särskilda behov. Minskningen av understödet försvårar genomförandet av nya bostadsobjekt för grupper med särskilda behov, såsom studerande och äldre personer, även om behovet av specialboende sannolikt bara kommer att öka då antalet studerande ökar och befolkningen åldras.

Den nya Centralen för statligt stött bostadsbyggande (Varke) har fortfarande fått in ansökningar om investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov till ett belopp av mer än 100 miljoner euro, trots att man blev tvungen att stänga ansökan om investeringsunderstöd i mars 2024. Nya bostadsprojekt för grupper med särskilda behov kan på grund av gällande beslut inte inledas på flera år. Det leder till en betydande försämring av bostadssituationen till exempel för studerande, unga som frigör sig från hemmet och äldre.

Anslagen för reparationsunderstöd minskas ytterligare. Det leder till att antalet tillgänglighetsrenoveringar minskar, vilket kan öka kostnaderna för anstaltsboende. Underhållsreparationer och tillgänglighetsanpassning av byggnader är viktiga åtgärder för att upprätthålla byggnadsbeståndet och de minskar också behovet av att bygga nytt. Genom att påskynda ombyggnadsprojekt kunde man överlag effektivt stödja byggbranschen i det nuvarande konjunkturläget, eftersom en betydande del av kostnaderna för reparationsbyggandet återgår till samhället i form av avgifter av skattenatur.

Det är viktigt att klimat- och miljöåtgärderna påskyndas också inom byggbranschen. Det är inte klokt att slopa energiunderstöden som är avsedda för att förbättra byggnaders energiprestanda, eftersom det kommer att bromsa upp utsläppsminskningarna. Det skulle vara viktigt att återinföra understödet för avstående från oljeuppvärmning. Regeringen har i praktiken insett att stödet är ett verktyg för att minska utsläppen, men ändå anvisar den ingen finansiering för det och stryker också de aktuella momenten ur budgetpropositionen.

Utlåtande MiUU 19/2025 rd
Avvikande mening 3

I konjunktursvackan inom byggbranschen och särskilt bostadsbyggandet är det inte förnuftigt att skära ned fungerande och effektiva reparations- och energirenoveringsstöd eller att bromsa upp bostadsproduktionen för grupper med särskilda behov.

Särskilt problematiskt är också att finansieringen av boenderådgivningen redan tidigare har halverats i enlighet med regeringsprogrammet. Regeringen planerar inte öka finansieringen. Boenderådgivningen förebygger bostadslöshet och utslagning samt minskar hyresskulder och vräkning. Det är särskilt viktigt att öka finansieringen för boenderådgivningen i och med att bostadslösheten har börjat öka igen.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 9.10.2025

Mai Kivelä vänst